Socialutskottets betänkande 1982/83: 16

om vissa socialtjänstfrågor

Motionsyrkanden

I motion 1981/82:665 av Lisa Mattson m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts angående en arbetsgrupp för att utreda behov av och rutiner för särskilda samhällsinsatser i syfte att hjälpa offren för olika våldsbrott.

Motiveringen till motionsyrkandet finns i motion 1981/82:664.

I motion 1981/82:873 av Mona Saint Cyr (m) och Margareta Gard (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär sådana åtgärder att kvinnliga våldsoffers ställning förbättras kurativt och socialt.

I motion 1981/82:964 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om ett samlat åtgärdsprogram för att förbättra ungdomens situation i enlighet med vad som anförs i motionen.

I motion 1981/82:2042 av Gösta Bohman m. fl. (m) hemställs att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om att sociala myndigheter skall ges en samarbetsskyldighet gentemot polisen på motsvarande sätt som polisen har i polisinstruktionen.

Motiveringen till motionsyrkandet finns i avsnittet Rättstrygghet och kriminalvård i motion 1981/82:2018.

Hjälp till våldsoffer (mot. 1981/82:665 och 1981/82:873)

I *motion 1981/82:665* (s) hemställs, med hänvisning till vad som anförts i motion 1981/82:664, att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts angående en arbetsgrupp för att utreda behov av och rutiner för särskilda samhällsinsatser i syfte att hjälpa offren för olika våldsbrott. I motion 664 framhålls att en anledning till att samhällets viktigaste uppgift inom kriminalpolitiken är att förebygga brott är det lidande som drabbar offren för brottsligheten. Det gäller inte endast personskador till följd av brott utan också andra skador och annat lidande som drabbar människor som utsätts för våldsbrott och i en del fall också egendomsbrott.

Enligt motionärerna kan offren vid våldsbrott såsom post- och bankrån få men av psykiskt slag, t. ex. chockreaktioner. I sådana sammanhang är det väsentligt att samhället ställer de resurser till förfogande som är nödvändiga för att undvika att skadorna blir bestående. Vid t. ex. rån av äldre kan hjälp behövas från många olika håll, sjukhusvård mot chockverkan, kurativ vård osv. Eftersom de drabbade ofta inte själva kan skaffa hjälp måste samhällets

socialtjänst ta initiativ till och samordna hjälpinsatserna. Det måste vara en uppgift för polisen att göra socialtjänsten uppmärksam på behovet av hjälp.

Motionärerna anför vidare att särskild uppmärksamhet ägnas åt misshandlade barn samt våldtagna och misshandlade kvinnor. En särskild arbetsgrupp inom socialdepartementet utreder f. n. behovet av särskilda insatser med syfte att ge hjälp och stöd åt kvinnor som utsätts för misshandel i hemmet. I gruppens uppdrag ingår också att överväga hur insatser på området lämpligen bör utformas.

En arbetsgrupp av liknande slag bör enligt motionärerna komma till stånd inom socialdepartementet eller i det forum som regeringen bedömer lämpligt för att pröva också frågan om samhällsinsatser för att hjälpa offren för annan sådan våldsbrottslighet som berörts i motionen.

I *motion 1981/82:873* (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär sådana åtgärder att kvinnliga våldsoffers ställning förbättras kurativt och socialt.

Motionärerna framhåller bl. a. att den som utsatts för sexuellt övergrepp lämnas helt hjälplös vad avser de oftast nödvändiga initiativ som krävs för att få hjälp för psykiska skador till följd av övergreppen. Samhället borde tillse att kvinnan/offret omgående fick komma i kontakt med kurator, psykolog eller annan lämplig person. I dag är det kvinnorna själva som ger denna erforderliga hjälp i form av kvinnohus, krisgrupper, jourverksamhet och liknande.

Motionärerna anser det nödvändigt att samhället engagerar sig aktivt för att hjälpa främst kvinnan men även för att därigenom också spåra och därmed bekämpa våldsbrott – våldtäkt och misshandel – riktad mot kvinnor. Kvinnans/offrets rättsställning måste stärkas kurativt och socialt genom att socialvårdande myndigheter kopplas in.

Socialtjänstlagen m. m.

Enligt 3 § socialtjänstlagen (1980:620, ändrad senast 1982:1110) har kommunen det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Till socialnämndens uppgifter hör enligt 5 § bl. a. att svara för omsorg och service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk hjälp och annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det.

Enligt 10 § andra stycket bör socialnämnden tillhandahålla sociala tjänster genom rådgivningsbyråer, socialcentraler och liknande, social jour eller annan därmed jämförlig verksamhet.

I propositionen om socialtjänsten (prop. 1979/80:1 s. 178 f.) framhölls värdet av en väl utbyggd social jour. En sådan social beredskap skulle inte minst ur förebyggande synpunkt vara viktig.

Vidare redovisades i propositionen att försöksverksamhet med social jour bedrivits under åren 1974–1976 i 21 kommuner. Erfarenheterna hade visat bl. a. att jouren i stor utsträckning kontaktades av människor som var ensamma eller befann sig i en konfliktsituation. Många hade redan kontakt med socialvården. De vanligaste åtgärderna bestod i att man gav upplysningar och gjorde hänvisningar. Vidare förekom stödjande samtal, ekonomisk hjälp, anskaffning av logi etc.

Beträffande den närmare utformningen av jourverksamheten uttalades att denna måste bli beroende av de lokala förhållandena. Vidare anfördes att verksamheten kunde samordnas med en mer allmänt inriktad samhällsjour och med läkarjour. I mindre kommuner torde enligt propositionen behovet kunna tillgodoses genom samarbete mellan flera kommuner.

I sammanhanget kan nämnas att i Malmö och Stockholm öppnats särskilda jourbyråer för brottsoffer. Jourbyrån i Malmö drivs av socialförvaltningen medan den i Stockholm drivs av Röda korsets Stockholmsdistrikt i samarbete med socialförvaltningen. Byråerna har öppet några timmar i veckan.

Utredningsverksamhet m. m.

Enligt direktiven för *1977 års sexualbrottskommitté (Ju 1977:03)* skall kommittén på nytt se över brottsbalkens bestämmelser om sedlighetsbrott. I samband därmed skall kommittén överväga om det är motiverat att behålla nu gällande särskilda angivelseregler för sexualbrott. I direktiven anförs vidare bl. a. följande.

En person som har utsatts för sexualbrott upplever utan tvekan den utredning som följer efter en polisanmälan som ytterligt påfrestande. Situationen är känslig och förhörsmetodiken måste anpassas därefter. De gällande reglerna om förhör under förundersökning i brottmål som finns upptagna i förundersökningskungörelsen (1947:948) är inte avpassade för sådana situationer som här avses. Mot bakgrund av vad nyss sagts bör kommittén undersöka förutsättningarna för att genom särskilda regler eller anvisningar underlätta situationen under förundersökningen för den som utsatts för sexualbrott. I sammanhanget bör bl. a. utredningspersonalens behov av utbildning i psykologiskt upplagd förhörsmetodik uppmärksammas.

Den som har utsatts för ett sexuellt övergrepp lämnas f. n. efter eventuell läkarundersökning i anslutning till polisutredningen att helt på eget initiativ söka hjälp för de psykiska problem som övergreppet kan medföra. Detta framstår som en allvarlig brist. I likhet med sexualbrottsutredningen finner jag det angeläget att samhället ser till att vederbörande omgående kan komma i kontakt med kurator, psykolog, läkare eller annan för ändamålet utbildad person. Kommittén bör överväga hur fasta och ändamålsenliga rutiner kan åstadkommas så att ett offer för sexualbrott kan få omedelbar hjälp. Den hjälp som erbjuds bör inte vara avsedd som en isolerad företeelse i samband med själva övergreppet eller då polisanmälan sker utan bör fortlöpande stå till förfogande under förundersökning och rättegång.

Möjligheten att för sådan hjälpverksamhet utnyttja de samhällsorgan som redan finns och som är avsedda för bl. a. rådgivning bör undersökas.

Enligt tilläggsdirektiv (Dir. 1979:146) skall kommittén också göra en översyn av reglerna om åtal för misshandel. Tilläggsdirektiven avser varje form av misshandel som ej sker på allmän plats men har givits med tanke främst på kvinnomisshandel. Kommittén har att i anslutning till denna del av utredningsuppdraget på motsvarande sätt som när det gäller sexualbrott bl. a. se över förhörsmetodiken vid utredningar om misshandelsbrott och överväga hur fasta och ändamålsenliga rutiner kan åstadkommas så att ett offer för sådant brott kan få omedelbar hjälp.

Sexualbrottskommittén har avgett delbetänkandet Åtalsregler vid misshandel (Ds Ju 1981:8). I betänkandet föreslogs vissa ändringar i dessa regler. Före den 1 januari 1982 fanns sålunda i 3 kap. 11 § brottsbalken en särskild åtalsregel som innebar att misshandel som inte var att anse som grov och som inte förövats på allmän plats endast fick åtalas av åklagare om den som utsatts för misshandeln angett brottet till åtal eller om åtal var påkallat från allmän synpunkt. Denna särskilda åtalsregel är numera upphävd (1981:1313).

Leif G. W. Persson, expert i sexualbrottskommittén, har den 7 oktober 1981 avgett rapporten Våldtäkt, en kriminologisk kartläggning av våldtäktsbrottet (SOU 1981:64).

Sexualbrottskommittén har nyligen avgett sitt slutbetänkande SOU 1982:61 Våldtäkt och andra sexuella övergrepp.

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) arbetade under åren 1979–1980 med problemen kring kvinnomisshandeln. Under 1980 hölls en konferens om kvinnomisshandel med deltagande av juridisk och social expertis samt företrädare för politiska och ideella kvinnoorganisationer. Frågan behandlades också vid ett seminarium och vid överläggningar på tjänstemannanivå med olika organ och myndigheter. Handläggare vid BRÅ:s kansli medverkade dessutom vid en rad konferenser och sammankomster om kvinnomisshandel. Syftet för BRÅ:s del var att belysa vissa praktiska problem ur kriminalpolitisk synpunkt.

De synpunkter och förslag som kom fram vid överläggningarna har sedan i stor utsträckning legat till grund för en promemoria, Åtgärder mot kvinnomisshandel (Kansli PM 1981:1). Promemorian, som inte behandlats av BRÅ:s beslutande organ, är avsedd att tjäna som underlag för fortsatta diskussioner i frågan.

Riksdagen begärde år 1980 en översyn av stöd- och hjälpinsatser till misshandlade kvinnor (SoU 1980/81:8, rskr 93). Översynsarbetet bedrivs inom ramen för en interdepartemental arbetsgrupp, *arbetsgruppen för stöd och hjälp åt misshandlade kvinnor*, och leds från socialdepartementet. Utskottet uttalade i sitt betänkande att översynen skulle syfta till att kartlägga behovet av särskilda insatser och att överväga hur insatserna

lämpligen bör utformas. Den skulle främst avse akuta stöd- och hjälpinsatser.

Arbetsgruppen lägger i dagarna fram en rapport, vari gruppen bl. a. konstaterar att det föreligger ett behov av kunskap för alla de yrkeskategorier som kommer i kontakt med misshandlade kvinnor och deras familjer. Behoven av kunskap gäller såväl själva problemet, dess orsaker och yttringar, som vad man kan göra och vart man kan vända sig för att få hjälp vid kvinnomisshandel. Arbetsgruppen kommer att föreslå att medel bör utgå för information och fortbildning av olika yrkeskategorier. Gruppen kommer vidare att föreslå en särskild försöksverksamhet i syfte att finna bättre former för stöd och hjälp till misshandlade kvinnor. I budgetpropositionen beräknar socialministern under anslaget J 5. Utveckling och försök med vissa vårdformer 1 milj. kr. för information och fortbildning inom detta område.

Statistiska uppgifter m. m.

Som ett led i statistiska centralbyråns (SCB) undersökningar av levnadsförhållanden har SCB under år 1978 och våren 1979 gjort en intervjuundersökning med 10 307 personer beträffande bl. a. våldet i samhället. Undersökningen har redovisats i rapporten Offer för vålds- och egendomsbrott (nr 24 i serien Levnadsförhållanden, Sveriges officiella statistik).

Ur sammanfattningen av denna rapport har följande uppgifter hämtats.

6 % av den vuxna befolkningen mellan 16 och 74 år uppger att man under en ettårsperiod blivit utsatt för någon form av våld eller hot om våld. Detta motsvarar ungefär 360 000 personer. Av dessa har ca 115 000, 1,9 % av befolkningen, blivit utsatta för våld som ledde till synliga märken eller kroppsskada. 1,8 %, ca 105 000 personer, har blivit utsatta för våld som inte ledde till några sådana synliga märken. Därutöver har 3,3 %, vilket motsvarar omkring 195 000 personer, blivit utsatta för hotelser som var så allvarliga att man blev rädd.

I rapporten görs uppskattningen att den vuxna befolkningen under ett år drabbats av omkring 690 000 våldshändelser. 355 000 av dessa bestod av hotelser som var så allvarliga att man blev rädd medan ca 175 000 utgjordes av våld som inte ledde till synliga märken eller kroppsskada. Den allvarligaste formen av våld – våld som ledde till synliga märken eller kroppsskada – uppskattas till omkring 160 000 fall under ett år.

Ungefär 16 % av samtliga våldshändelser har inträffat i bostadslägenheter (uppskattningsvis 115 000 fall), medan 29 % ägde rum på den egna arbetsplatsen (ca 195 000 fall). Utsatta yrkesgrupper är de som arbetar inom sjukvården eller annan social verksamhet, poliser och väktare samt personal inom kollektivtrafiken. Till någon form av s. k. "gatuvåld" kan 47 % hänföras (ca 325 000 fall) – 6 % (omkring 40 000) inträffade på "tåg, buss,

tunnelbana eller -station", 14 % (95 000 fall) på "restaurang, dansställe, folkpark eller annat nöjesställe" medan 28 % (ungefär 190 000 händelser) ägde rum på "gata, torg eller annan allmän plats".

Beträffande frågan om vilka grupper som drabbas av våld visar undersökningen att åldern utan tvivel spelar störst roll. Det är de yngsta männen som utgör den främsta riskgruppen. Mer än 20 %, var femte man i åldern 16–24 år, har berättat om minst en våldshändelse. I flera av de övriga grupperna med höga andelar är också det ungdomliga inslaget stort, "ensamstående män utan barn", "andra generationens invandrare" och "studerande". Vidare konstateras att det i detta sammanhang är mer riskabelt att vara man än kvinna. Utifrån familjeförhållandena kan utläsas att ensamstående oftare än samboende blir drabbade. Vidare visar undersökningen att man oftare blir utsatt för våld eller hotelser i Stockholm och Göteborg än i övriga delar av landet.

För ungefär 1 % i den vuxna befolkningen, ca 60 000 personer, är våldet eller hotelserna något mera alldagligt – man har vid intervjuerna berättat om minst fyra sådana händelser under ett år. Dessa personer kan sammanföras till tre skilda grupper, återkommande våld på arbetsplatsen, ungdomar som blivit utsatta för s. k. gatuvåld och kvinnor som blivit utsatta för våld i sina bostäder.

Beträffande våld mot pensionärer har i undersökningen satts en övre åldersgräns vid 75 år. Ungefär 2,5 % av personer mellan 65 och 74 år redovisar något våld eller hot under ettårsperioden. Detta kan jämföras med 6 % i hela den vuxna befolkningen eller med 15 % i åldersgruppen 16–24 år. En förhållandevis stor andel, ca 65 %, av våldshändelserna mot de äldre utgörs av hot, dvs. ej handgripligheter. Motsvarande andel för hela befolkningen är ungefär 47 % och i den yngsta åldersgruppen 36 %. Undersökningen ger inget stöd för påståenden om ett allmänt och utbrett våld mot äldre människor på gator och andra allmänna platser.

Även oron för våld har undersökts och i undersökningen dras slutsatsen att oron för våld inte står i rimlig proportion till den faktiska våldsfrekvensen.

Ytterligare statistiska uppgifter med analyser av brottsutvecklingen återfinns i brottsförebyggande rådets årliga rapport om brottsutvecklingen (Lägesrapport 1982, rapport 1982:4).

Åtgärder för att förbättra ungdomens situation (mot. 1981/82:964)

I *motion 1981/82:964* (vpk) begärs ett samlat åtgärdsprogram för att förbättra ungdomens situation i enlighet med vad som anförs i motionen.

Motionärerna tar upp några områden där förhållandena är sådana att de enligt motionärerna vållar stor oro bland ungdomen. Åtgärder krävs bl. a. inom skolan, arbetsmarknaden, bostadssektorn samt miljöområdet för att

skapa en framtidstro hos ungdomen. Vidare framhåller motionärerna att det behövs mer än att tillgodose ungdomens materiella behov. Det gäller också att öppna möjligheterna för unga att delta i och känna ansvar för sin egen situation och för samhällsutvecklingen.

Bestämmelser m. m.

Enligt 3 § *socialtjänstlagen* har kommunen som tidigare nämnts det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver. Enligt 7 § socialtjänstlagen skall socialnämnden ta initiativ till och bevaka att åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för barn och ungdom, äldre och andra grupper som har behov av samhällets särskilda stöd. Vidare skall socialnämnden enligt 12 § verka för att barn och ungdomar växer upp under trygga och goda förhållanden. I nära samarbete med hemmen skall socialnämnden främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och ungdom. Det åligger också socialnämnden att sörja för att barn och ungdom som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om hänsynen till den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet.

Vid tillkomsten av socialtjänstlagen uttalades bl. a. (prop. 1979/80:1 s. 254, SoU 1979/80:44 s. 30) att den allmänt förebyggande verksamheten för barn och ungdom är en av socialtjänstens viktigaste uppgifter.

Föreskrifter om *samarbetet socialnämnd–polis–skola* finns f. n. i regeringens cirkulär (1970:513, efter ändring omtryckt 1976:598). Detta har brukat kallas BPS-cirkuläret efter den tidigare förkortningen av barnavårdsnämnd–polis–skola ("barnavårdsnämnd" ändrat till "socialnämnd" genom SFS 1981:1228). I cirkuläret uppmanas till ett intensifierat samarbete i syfte att främja barns och ungdoms utveckling samt förebygga och motverka brottslighet och annan missanpassning. Särskilda samarbetsorgan bör i princip finnas. I samarbetet bör förutom företrädare för barnavårdsnämnd (socialnämnd), skola och polis även andra myndigheter och organisationer som berörs av verksamheten delta.

Rikspolisstyrelsen, skolöverstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, socialstyrelsen, brottsförebyggande rådet och de båda kommunförbunden har planerat att utge riktlinjer för det fortsatta BPS-samarbetet (jfr SoU 1980/81:20 s. 11–12, SoU 1981/82:43 s. 14–15). Några sådana riktlinjer har ännu ej kommit till stånd. Enligt inhämtad uppgift följer emellertid de berörda myndigheterna de olika samverkansformer som utformats i olika delar av landet och det gemensamma arbetet fortsätter.

Utredningsverksamhet m. m.

Socialstyrelsen arbetar under temat Ungdom i riskzon med att ta fram kunskaps- och planeringsunderlag för att underlätta kommunernas arbete med ungdomsfrågor. I juni i år publicerades boken Identitetsutveckling i vilken behandlas ungdomars identitetsbildning och frågan om ungas behov av att få en egen identitet. Den utgivna boken vänder sig särskilt till personalkategorier inom framför allt socialtjänsten. Ytterligare en skrift, Ungdomsarbetslöshet, publiceras i dagarna. Den behandlar frågor kring ungdomsarbetslöshetens problem, åtgärder och konsekvenser.

Inom *statens ungdomsråd* har en arbetsgrupp arbetat med att genomföra en kartläggning av barns och ungdomars val av fritidsaktiviteter m. m. Arbetsgruppen avgav i maj 1981 slutrapporten Ej till salu. I denna lämnas förslag på hur barns och ungdomars uppväxtvillkor skall kunna förbättras, hur de kan delta i samhällsarbetet, få uppgifter och en roll i samhället. Rapporten har remissbehandlats, och statens ungdomsråd kommer under verksamhetsåret 1982/83 att behandla förslaget och inkomna yttranden.

En initiativgrupp inom *Delegationen för social forskning (DSF)*, som är ett beredningsorgan till socialdepartementet i frågor som rör forskning och utvecklingsarbete, har utarbetat en rapport Ungdomars levnadsförhållanden. I rapporten redogörs för svenskt forsknings- och utvecklingsarbete under perioden 1975–1980 för ungdomar i åldern 13–19 år och deras livsvillkor.

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) tillsatte i början av 1978 en arbetsgrupp för barn- och ungdomsfrågor för att med skolan som utgångspunkt utarbeta idéer, rekommendationer och förslag till brottsförebyggande åtgärder för barn och ungdom. Arbetsgruppen har avlämnat rapporten Elevinflytande och ansvar motverkar skadegörelse och skolk (PM 1979:3). Rapporten bygger på en enkätundersökning som genomfördes med avsikt att belysa åtgärder och förslag till åtgärder för att motverka skolk och skadegörelse samt att ta reda på verksamhet där eleverna har medinflytande och medverkan för att åstadkomma en bättre arbetsmiljö i skolan. Arbetsgruppen har dessutom tillsammans med skolöverstyrelsen tagit fram en dokumentärfilm med tillhörande studiematerial, Skolan är vår, som bygger på nämnda rapport. Vidare har BRÅ:s arbetsgrupp tillsammans med skolöverstyrelsen anordnat ett seminarium under 1981 om massmedier, barn- och ungdomskultur. En sammanställning av anförandena vid seminariet och visst övrigt material har lämnats i rapporten Massmedier barn- och ungdomskultur, Hur kan skolan förebygga den kommersiella masskulturens negativa verkningar? (BRÅ-S 1982:5, SÖ 1982).

Ett *centralt planeringsråd* för samverkan mellan skola och arbetsliv inrättades fr. o. m. den 1 november 1981 med anknytning till skolöversty-

relsen (SÖ). Rådet skall arbeta med samverkansfrågor mellan SÖ, skilda myndigheter och arbetslivet. I samband med inrättandet avvecklades delegationen (A 1978:01) för ungdomens sysselsättningsfrågor (DELFUS).

En särskild *barn- och ungdomsdelegation* har nyligen tillsatts under statsministerns ordförandeskap med uppgift att samordna olika insatser för barn och ungdom och ta övergripande initiativ för att främja en god livssituation för dessa grupper.

Slutligen kan nämnas att *Svenska kommunförbundet* i samarbete med Allmänna barnhuset i oktober 1982 har utgivit en tidning, Tillsammans. Tidningen är en idéskrift om samarbetet mellan socialtjänst, skola, fritid och kultur.

Tidigare riksdagsbehandling m. m.

I det följande redovisas viss tidigare riksdagsbehandling.

Vid 1979/80 års riksmöte behandlade socialutskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande SoU 1979/80:30 bl. a. ett motionsyrkande om en *bred kartläggning* av de olika faktorer som påverkar situationen för barn och ungdomar i dagens samhälle. Socialutskottet som avstyrkte bifall till motionen anförde bl. a. följande (s. 2–3).

Utskottet kan i och för sig instämma i att det behövs insatser på många olika områden för att i ett längre perspektiv förbättra situationen för barn och ungdomar. Detta gäller inte minst beträffande ungdomsarbetslösheten och dess orsaker. Utskottet har emellertid stannat för att frågan om sådana insatser bäst studeras inom varje område för sig. När denna fråga senast var aktuell framhöll utskottet bl. a. att en bred kartläggning av det slag som begärdes i den då aktuella motionen närmast skulle bli att betrakta som en probleminventering, vilken inte direkt kunde läggas till grund för åtgärder. Mera begränsade särskilda utredningar av olika delfrågor skulle likafullt bli erforderliga (SoU 1978/79:31 s. 5). Utskottet har i denna principiella fråga alltjämt samma uppfattning. Det nu sagda innebär inte att man kan bortse från att många olika faktorer kan samverka till uppkomsten av ett problem eller att insatser på olika områden ofta kan behöva samordnas för att ge en i det vidare perspektivet bättre effekt. Det är emellertid knappast möjligt att i varje situation överblicka alla indirekta konsekvenser som kan följa av en viss åtgärd. Man måste av praktiska skäl dra upp vissa gränser för varje utredning. Det är å andra sidan självklart att man så långt det är praktiskt möjligt måste försöka beakta och belysa sambandet med närliggande problemområden och olika insatser där.

En närliggande fråga gäller den samverkan mellan olika berörda myndigheter som i många avseenden är nödvändig när det gäller arbetet med ungdomsproblemen. De olika insatserna måste samordnas och utbyte av erfarenheter ske. Detta gäller inte minst på det lokala planet. Utskottet vill i det sammanhanget erinra om det s. k. BPS-samarbetet (barnavårdsnämnd–polis–skola), varigenom de olika myndigheterna får tillfälle att

samråda och utbyta information i frågor som rör den allmänt förebyggande verksamheten bland barn och ungdom. Detta samarbete har på många håll utvidgats till att omfatta även t. ex. fritidsnämnd och kulturnämnd. Det kan tilläggas att man i propositionen om socialtjänsten, vilken f. n. behandlas av utskottet, förutsätter ytterligare utvidgning och fördjupning av socialtjänstens samverkan med andra myndigheter, bl. a. arbetsmarknadsorganen. Att genom olika åtgärder verka för att minska ungdomsarbetslösheten framhålls dessutom som en särskild uppgift för socialtjänsten (prop. 1979/80:1, del A s. 259). Utskottet anser för sin del att den helhetssyn som enligt denna proposition skall bli vägledande för det sociala arbetet i framtiden bör ge bättre förutsättningar att behandla ungdomsproblemen i ett större sammanhang och leda till mera samordnade insatser över flera områden. Härigenom bör syftet med motionen 1979/80:849 i viss utsträckning kunna bli tillgodosett.

Socialutskottet behandlade i februari 1982 i sitt av riksdagen godkända betänkande SoU 1981/82:28 bl. a. ett motionsyrkande om ett *informationssystem om barns levnadsförhållanden* och förstärkning av forskningsresurserna. Socialutskottet ansåg i likhet med motionärerna att det var angeläget att ett informationssystem rörande barns och ungdomars levnadsförhållanden utvecklas för att få ett bättre underlag för utformningen av samhällets insatser för barn och ungdom. Utskottet förordade därför att ett utredningsarbete sattes i gång som syftade till att ett sådant informationssystem utvecklades. Den nyligen tillkallade barn- och ungdomsdelegationen har fått i uppdrag att ange de översiktliga riktlinjerna för ett sådant informationssystem (Dir. 1982:104).

Frågan om *BPS-samarbetet* (jfr ovan s. 7) har socialutskottet tidigare berört. I sitt betänkande 1981/82:43 behandlade utskottet bl. a. en motion om samordning av åtgärder mot missbruk. Socialutskottet erinrade då om att justitieutskottet i mars 1981 i yttrande till socialutskottet uttalat att det kan ifrågasättas om det inte erfordras åtgärder från statsmakternas sida för att åstadkomma en effektivare och längre gående samverkan mellan berörda myndigheter än som följer av BPS-cirkuläret. Socialutskottet framhöll (s. 15) vikten av att de berörda myndigheterna tillsammans med de båda kommunförbunden intensifierar ansträngningarna att åstadkomma vägledande riktlinjer för samarbetet på barn- och ungdomsområdet.

Kulturutskottet behandlade vid samma riksmöte ett motionsyrkande att regeringen skall lägga fram förslag till ett samlat *barn- och ungdomspolitiskt program*. Kulturutskottet som behandlade motionen i sitt betänkande KrU 1981/82:22 pekade bl. a. på att statens ungdomsråd undersökt barns och ungdomars val av fritidsaktiviteter, vilket presenterats i rapporten Ej till salu. Denna var vid utskottets behandling föremål för remissbehandling. Vidare redovisades att en utvärdering av den statliga satsningen på barnkulturområdet pågick inom statens kulturråd. Utskottet delade motionärernas uppfattning att det var angeläget att resultaten av utredningsarbetet förs samman och att förslag om fortsatta insatser på barn- och ungdomsom-

rådet snarast utarbetas. Kulturutskottet ansåg sig dock inte vid det tillfället böra föreslå riksdagen att göra en särskild hänvändelse till regeringen enligt motionärernas yrkande. Riksdagen följde utskottet.

Samarbetsskyldighet mot polisen (mot. 1981/82:2042)

I *motion 1981/82:2042* (m) begärs med hänvisning till vad som anförts under avsnittet Rättstrygghet och kriminalvård i motion 1981/82:2018 förslag om att sociala myndigheter skall ges en samarbetsskyldighet gentemot polisen på motsvarande sätt som polisen har i polisinstruktionen.

I motion 1981/82:2018 anförs bl. a. att utvecklingen av våldsbrottsligheten inger oro. Orsakerna till detta får enligt motionärerna sökas på flera olika håll. Familjebandens upplösning, oro i skolan, ungdomsarbetslösheten och ett omfattande missbruk av alkohol och narkotika också i de yngre åldrarna har stor betydelse.

Motionärerna anser att ett nära samarbete mellan skola, hem, polis och sociala myndigheter är nödvändigt för att på ett tidigt stadium förebygga våldsbrottslighet. Polisens brottsförebyggande verksamhet bör främst ta sikte på ungdom som befinner sig i brottsbenägna miljöer.

I motionen anförs vidare bl. a. att den hjälpande och sociala verksamheten är viktig för polisarbetet i stort och inte minst i relationen mellan polisen och allmänheten. Enligt motionärerna har kvarterspolisorganisationen, i synnerhet när det gäller kontakter med ungdomar, en stor och betydelsefull uppgift. Genom ökad och förbättrad kontakt mellan olika samhällsorgan skulle polisarbetet underlättas. Detta gäller inte minst kontakten mellan polisen och de sociala myndigheterna, fortsätter motionärerna.

I polisinstruktionen är angivet att polisen skall samarbeta med andra myndigheter. Motsvarande samarbetsskyldighet borde enligt motionärerna föreligga från de sociala myndigheternas sida.

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt 3 § *polisinstruktionen* (1972:511) åligger det polisen att fortlöpande samarbeta med socialvårdsmyndigheterna och ofördröjligen underrätta sådan myndighet, när polisen får kännedom om förhållande som bör föranleda åtgärd av myndigheten.

Även i *socialtjänstlagen* finns bestämmelser om samarbete med andra myndigheter. Enligt 8 § skall socialnämnden i den uppsökande verksamheten samverka med andra samhällsorgan. Vidare skall socialnämndens insatser för den enskilde enligt 9 § vid behov genomföras i samverkan med andra samhällsorgan.

Enligt 15 kap. 5 § *sekretesslagen (SekrL)* (1980:100, senast ändrad och omtryckt 1982:1106) skall vidare myndighet – varmed förstås bl. a. social-

nämnd – på begäran av annan myndighet lämna uppgift som den förfogar över i den mån hinder inte möter på grund av bestämmelse om sekretess eller av hänsyn till ärendets behöriga gång.

Sekretessbestämmelserna på socialtjänstens område är rigorösa. Enligt 7 kap. 4 § SekrL gäller sekretess inom socialtjänstens område för uppgift om enskilds personliga förhållanden om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men. Presumtionen är alltså att sekretess gäller.

Av de begränsningar som finns i sekretessen inom socialtjänsten gentemot andra myndigheter kan följande nämnas.

- 1 kap. 5 § SekrL innebär att sekretess inte hindrar att en myndighet lämnar ut uppgifter, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten skall kunna fullgöra sin verksamhet. Detta lagrum ger däremot inte möjlighet att ta hänsyn till förhållandena hos den myndighet som begärt uppgiften.
- 14 kap. 1 § SekrL innebär att sekretess inte hindrar att viss författningsreglerad uppgiftsskyldighet fullgörs. Sådan författningsreglerad uppgiftsskyldighet finns t. ex. i 65 § socialtjänstlagen (uppgifter för att undvika felaktiga utbetalningar från det allmänna eller en felaktig taxering) och i 30 § lagen (1981:1243) om vård av missbrukare i vissa fall (anmälan till länsstyrelse angående behov av vård enligt lagen).
- 14 kap. 2 § SekrL innebär att sekretess enligt 7 kap. 4 § inte hindrar att anmälan görs till åklagarmyndighet eller polismyndighet angående misstanke om brott enligt 3, 4 och 6 kap. brottsbalken (brott mot liv och hälsa, mot frihet och frid samt sedlighetsbrott) mot den som inte fyllt 18 år. Från den 1 januari 1983 gäller dessutom att uppgift även i andra fall kan lämnas till polis eller åklagare om det gäller brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år (gäller endast vissa mycket grova brott).
- 14 kap. 4 § SekrL innebär att sekretess till skydd för enskild kan efterges, helt eller delvis, av den enskilde.

Beträffande sekretessens betydelse för socialtjänstens möjligheter till samarbete med andra myndigheter hänvisas även till vad som anförs under avsnittet Tidigare riksdagsbehandling (s. 13–14).

I 66 § *socialtjänstlagen* erinras om 1 kap. 5 § SekrL och 14 kap. 2 § tredje stycket samma lag beträffande socialnämndens möjlighet att utan hinder av sekretess polisanmäla vissa brott. Från den 1 januari 1983 har införts ett nytt andra stycke till paragrafen som innebär att personalen inom socialtjänsten är skyldig att lämna uppgift till bl. a. polis och åklagare om huruvida någon vistas på en vårdinrättning då uppgiften begärs för ett särskilt fall. Bestämmelsen förutsätter inte att den efterfrågade är känd till namnet. Det skall emellertid vara en viss person som efterfrågas. Med uttrycket "för särskilt fall" menas att uppgiften begärs t. ex. med anledning av en inledd förundersökning. Det är alltså inte meningen att polisen med stöd av regeln skall ha generell tillgång till uppgifter som finns på en viss vårdinrättning.

Socialstyrelsen har i serien *Allmänna råd från socialstyrelsen* utgivit skriften Sekretess – inom hälso- och sjukvården, omsorgsvården samt socialtjänsten (1982:4). Socialstyrelsen har i skriften inriktat sig på att besvara de vanligaste frågorna inom resp. huvudområde om hur man skall tillämpa sekretessbestämmelserna i många fall.

Föreskrifter om *samarbetet socialnämnd–polis–skola* finns vidare som ovan nämnts (s. 7) i regeringens cirkulär (1970:513, efter ändring omtryckt 1976:598).

En vid *brottsförebyggande rådet (BRÅ)* tillsatt arbetsgrupp Arbetsgruppen Samhället och de unga lagöverträdarna har utgivit en promemoria, De unga lagöverträdarna (PM 1982:3). Promemorian har underrubriken Åtgärder vid brott av ungdomar under 15 år. I denna lämnas förslag till åtgärder från samhällets sida när ungdomar under 15 år misstänks ha begått brott. Bl. a. föreslås ett vidgat samarbete mellan polisen och socialnämnden. Förslaget behandlar inte frågorna rörande socialt allmänt stödjande eller brottsförebyggande verksamhet för barn och ungdom. Promemorian har remissbehandlats och bereds f. n. inom justitiedepartementet.

Frågan om uppgiftslämnandet mellan myndigheter utreds av en särskild arbetsgrupp inom BRÅ. Arbetsgruppen har i dagarna lagt fram promemorian PM 1982:6 Informationsutbyte mellan myndigheter. I promemorian behandlas uppgiftslämnande till polis- och åklagarmyndighet i syfte att bekämpa brott, i första hand ekonomisk brottslighet.

Tidigare riksdagsbehandling

I proposition om socialtjänsten (prop. 1979/80:1), vilken ligger till grund för socialtjänstlagen och som i här aktuell del lämnats utan erinran av riksdagen (SoU 1979/80:44) diskuteras olika samverkansfrågor utförligt. I propositionen påpekades sålunda bl. a. att när socialtjänstens verksamheter organiseras efter en helhetsprincip uppkommer ett ökat behov av samverkan mellan socialtjänsten och samhället i övrigt. Det betonades också att man genom samverkan bör kunna undvika att flera myndigheter var och en på sitt håll utreder och försöker tillgodose samma eller likartade behov.

Det underströks vidare i propositionen att det måste ske dels en allmän samverkan som avser samhällsplanering m. m., dels en samverkan i enskilda ärenden. Som samverkansparter nämndes andra myndigheter som primär- och landstingskommunala organ, försäkringskassorna, arbetsmarknadsmyndigheterna, polisen m. fl. och frivilliga organ av olika slag. Det framhölls också att samverkan bör ske på olika nivåer.

Tanken på att formerna för samverkan skulle bindas genom lagbestämmelser avvisades i propositionen. Socialstyrelsen förutsattes tillsammans med berörda myndigheter och de båda kommunförbunden utarbeta riktlinjer för samarbetets bedrivande, exempelvis när det gäller försäkringskassor-

na, arbetsmarknadsmyndigheterna, sjukvården och kriminalvården.

Även under senare riksmöten har förekommit motioner om olika samverkansfrågor, främst när det gäller kampen mot narkotikamissbruket (se SoU 1980/81:20 och SoU 1981/82:43). Vid dessa tillfällen har det s. k. BPS-samarbetet (se ovan s. 7 och 10) särskilt uppmärksammats. Utskottet har härvid som tidigare redovisats framhållit vikten av att de berörda myndigheterna tillsammans med de båda kommunförbunden intensifierar ansträngningarna att åstadkomma vägledande riktlinjer för samarbetet på barn- och ungdomsområdet.

De problem för socialtjänstens samverkan med bl. a. polisen som följer av socialsekretessen har vidare nyligen tagits upp i konstitutionsutskottets betänkande KU 1982/83:12. Konstitutionsutskottet anförde i denna del bl. a. följande (s. 14–15).

De svårigheter som yppats vid tillämpningen av sekretesslagen synes i stor utsträckning ha koncentrerats till regelsystemet med sekretess mellan myndigheter, således samma problem som tas upp i de nyss angivna motionerna. Även om, som anförs i propositionen, kritiken i viss utsträckning riktats mot resultatet av en felaktig lagtillämpning, kan man enligt utskottets mening inte blunda för att lagen i vissa hänseenden medfört en försämring av myndigheternas möjligheter att samarbeta. Svårigheterna har naturligt nog varit mest framträdande på de områden där ett uppgiftsutbyte efter en intresseavvägning enligt den s. k. generalklausulen i 14 kap. 3 § sekretesslagen inte är tillåten, dvs. främst myndigheter inom hälso- och sjukvården och inom socialtjänsten. Eftersom dessa områden hör till de absolut mest integritetskänsliga är det också här som de största svårigheterna att komma till rätta med problemen föreligger.

Utskottet har inhämtat att nyssnämnda arbetsgrupp inom BRÅ i början av 1983 kommer att framlägga förslag till vissa uppmjukningar av sekretesslagens regler om sekretess mellan myndigheter. Även om syftet i första hand är att öka polisens möjligheter att förebygga och uppdaga brott kan det enligt vad utskottet erfarit också bli aktuellt med förslag om vissa lättnader av generell karaktär på området.

Som framgått av det föregående delar utskottet i stor utsträckning de i motionerna framförda farhågorna för att reglerna om sekretess mellan myndigheter kan leda till större olägenheter i myndigheternas samarbete än som motiveras av de intressen sekretessen skall skydda. Propositionens förslag är ägnat att råda bot på vissa brister i detta hänseende. Ytterligare förbättringar kan väntas med BRÅ-gruppens förslag. Det finns vidare anledning anta att rättstillämpningen efter hand skall stabiliseras och leda till en mindre stelbent tillämpning av lagen.

Det bör i sammanhanget också nämnas, att i speciallagstiftning, främst inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten, har efter det att sekretesslagen antogs införts regler om uppgiftsskyldighet i olika hänseenden för att underlätta myndigheternas samarbete.

I nuvarande läge anser utskottet det lämpligt att avvakta de lagändringsförslag som BRÅ-gruppens arbete kan leda till innan ställning tas till behovet av ytterligare lättnader i sekretessen mellan myndigheter. Utskottet vill emellertid redan nu framhålla att särskilt sekretessen mellan hälso- och sjukvård, socialtjänst och skola behöver ses över ytterligare. En fråga som

kräver en snabb lösning är den som tas upp i motion 1981/82:2486 av Kerstin Göthberg m. fl. (c, s, m). Genom att förskole- och fritidsverksamhet förts in under socialtjänsten har sekretess i viss utsträckning kommit att gälla gentemot den obligatoriska skolan. Någon motsvarande sekretess fanns inte enligt äldre lagstiftning. Även om sekretessen självfallet inte hindrar att allmänt sett harmlösa uppgifter om t. ex. förskolebarnen lämnas vidare till skolan utan särskilt medgivande av vårdnadshavare, kan det nuvarande regelsystemet givetvis under vissa omständigheter leda till ett hinder i det nödvändiga samarbetet mellan förskole- och fritidsverksamhet å ena sidan och den obligatoriska skolan å andra sidan.

Med det anförda, som bör ges regeringen till känna, får motionerna 1980/81:1127 samt 1981/82:208, 476 och 2486 anses besvarade.

Riksdagen följde utskottet.

Utskottet

I de motioner som behandlas i detta betänkande tas upp olika frågor rörande socialtjänsten, nämligen frågor om hjälp till våldsoffer, om åtgärder för att förbättra ungdomens situation och om samarbetsskyldighet mot polisen.

Hjälp till våldsoffer

I *motion 1981/82:873* (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär sådana åtgärder att kvinnliga våldsoffers ställning förbättras kurativt och socialt. Motionärerna anför bl. a. att det är nödvändigt att samhället engagerar sig aktivt för att hjälpa främst kvinnan men även för att därigenom också spåra och bekämpa våldsbrott – våldtäkt och misshandel riktad mot kvinnor.

I *motion 1981/82:665* (s) aktualiseras mera allmänt frågan om hjälp till våldsoffer. Motionärerna yrkar, med hänvisning till vad som anförts i motion 1981/82:664, att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts angående en arbetsgrupp för att utreda behov av och rutiner för särskilda samhällsinsatser i syfte att hjälpa offren för olika våldsbrott.

Motionärerna anför bl. a. att särskild uppmärksamhet ägnas åt misshandlade barn samt våldtagna och misshandlade kvinnor. En särskild arbetsgrupp inom socialdepartementet utreder f. n. behovet av särskilda insatser med syfte att ge hjälp och stöd åt kvinnor som utsätts för misshandel i hemmet. I gruppens uppdrag ingår också att överväga hur insatser på området lämpligen bör utformas. En arbetsgrupp av liknande slag bör enligt motionärerna komma till stånd inom socialdepartementet eller i det forum som regeringen bedömer lämpligt för att pröva också frågan om samhällsinsatser för att hjälpa offren för annan våldsbrottslighet.

1977 års sexualbrottskommitté har till uppdrag att se över brottsbalkens bestämmelser om sedlighetsbrott och reglerna om åtal för misshandel. I

kommitténs uppdrag ingår bl. a. att överväga hur fasta och ändamålsenliga rutiner kan åstadkommas så att ett offer för sexualbrott eller misshandel kan få omedelbar hjälp. Kommittén har i dagarna avlämnat sitt slutbetänkande SOU 1982:61 Våldtäkt och andra sexuella övergrepp, vilket bl. a. innehåller vissa synpunkter på hur kvinnor som utsatts för sexualbrott och misshandel m. m. skall ges stöd och hjälp.

En på riksdagens begäran (SoU 1980/81:8, rskr 93) tillsatt särskild arbetsgrupp inom socialdepartementet för stöd och hjälp åt misshandlade kvinnor håller också på att slutföra sitt arbete. Gruppen har som ovan nämnts (s. 5) konstaterat brister i kunskaperna både om själva problemet och om vart man kan vända sig för att få hjälp. I budgetpropositionen (bil. 7) beräknar socialministern 1 milj. kr. för information och fortbildningsinsatser på detta område.

Med hänsyn till det anförda får motion 1981/82:873 f. n. anses tillgodosedd.

Det är emellertid, som påpekas i motion 1981/82:665, i huvudsak endast situationen för kvinnor som utsatts för misshandel eller sexualbrott som belyses i de båda utredningarna. Det lämnas inte någon belysning av frågan om det allmänna behovet av hjälp och stöd till människor som varit utsatta för våldsbrott och till följd därav fått olika problem, bl. a. av psykisk art. Det våld som förekommer vid t. ex. rån är av ett annat slag och har en annan problematik än det ofta mera personligt färgade våldet mot kvinnor.

Enligt utskottets mening finns det anledning att överväga om man inte generellt bör kunna erbjuda offer för våldsbrott särskild hjälp och stöd. Särskilt gäller detta i de fall offret måste framträda som målsägande i en rättegång mot gärningsmannen. Utskottet anser därför i likhet med motionärerna att behovet av och rutiner för hjälp till offer för våldsbrott bör utredas från mera allmänna utgångspunkter.

Utskottet förutsätter emellertid att de synpunkter som framförts i motionerna kommer att beaktas vid den fortsatta beredningen av de båda utredningsförslagen. Motionerna avstyrks därför.

Åtgärder för att förbättra ungdomens situation

I *motion 1981/82:964* (vpk) hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om ett samlat åtgärdsprogram för att förbättra ungdomens situation i enlighet med vad som anförs i motionen. Motionärerna tar upp några områden där förhållandena är sådana att de enligt motionärerna vållar stor oro bland ungdom, bl. a. skolan, arbetsmarknaden, bostadssektorn samt miljöområdet.

Enligt socialtjänstlagen skall socialnämnden ta initiativ till och bevaka att åtgärder vidtas föra att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för bl. a. barn och ungdom. Socialnämnden skall vidare verka för att barn och ungdomar växer upp under trygga och goda förhållanden. Det åligger också

socialnämnden att sörja för att barn och ungdom som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver.

Ungdomars förhållanden har vidare uppmärksammats inom en rad olika statliga myndigheter, såsom statens ungdomsråd, delegationen för social forskning och brottsförebyggande rådet. En närmare redovisning för detta arbete har lämnats i betänkandets recitdel (s. 7–8). Här kan särskilt nämnas socialstyrelsens arbete med att ta fram kunskaps- och planeringsunderlag för att underlätta kommunernas arbete med ungdomsfrågor.

Utskottet vill vidare erinra om den av regeringen nyligen tillsatta barn- och ungdomsdelegationen som bl. a. skall samordna olika insatser för barn och ungdom och ta mera övergripande initiativ. Frågan om ett åtgärdsprogram för att förbättra ungdomens situation ligger enligt utskottets mening inom ramen för delegationens uppdrag. Någon riksdagens åtgärd med anledning av motion 1981/82:964 är därför inte påkallad. Motionen avstyrks.

Samarbetsskyldighet mot polisen

I *motion 1981/82:2042* (m) begärs med hänvisning till vad som anförts under avsnittet Rättstrygghet och kriminalvård i motion 1981/82:2018 förslag om att sociala myndigheter skall ges en samarbetsskyldighet gentemot polisen på motsvarande sätt som polisen har i polisinstruktionen.

Enligt polisinstruktionen (1972:511) åligger det polisen att fortlöpande samarbeta med socialvårdsmyndigheterna och ofördröjligen underrätta sådan myndighet när polisen får kännedom om förhållande som bör föranleda åtgärd av myndigheten. I socialtjänstlagen finns också allmänna bestämmelser om samarbete mellan socialnämnd och andra myndigheter. I enskilda ärenden kan emellertid förutsättningarna för samarbete rubbas genom den stränga sekretess som gäller för socialtjänsten.

Enligt 7 kap. 4 § sekretesslagen (SekrL) gäller sålunda inom socialtjänsten sekretess för uppgift om enskilds personliga förhållanden om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men. Från denna huvudregel finns endast några mycket begränsade undantag.

En särskild arbetsgrupp inom brottsförebyggande rådet (BRÅ) har i dagarna lagt fram promemorian PM 1982:6 Informationsutbyte mellan myndigheter. I denna övervägs möjligheterna att införa någon form av generell författningsreglering av uppgiftslämnandet mellan myndigheter. Förslagen tar dock i första hand sikte på uppgiftslämnande till polis- och åklagarmyndigheter i syfte att bekämpa brott, främst ekonomisk brottslighet. Förslag till en särskild lag med denna inriktning läggs fram. Vidare föreslås vissa ändringar i bl. a. sekretesslagen. På socialtjänstens område innebär förslaget förändringar huvudsakligen för de fall där det gäller att avvärja förestående brott som medför allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande ekonomiska skadeverkningar.

Riksdagen har vid sin senaste behandling av frågan om ändring i SekrL (KU 1982/83:12, rskr 74) beslutat om vissa lättnader i sekretessen gentemot polis och åklagare. Konstitutionsutskottet ansåg det därvid lämpligt att avvakta de lagförslag som BRÅ-gruppens arbete kunde leda till innan ställning togs till behovet av ytterligare lättnader i sekretessen mellan myndigheter. Utskottet framhöll emellertid att särskilt sekretessen mellan hälso- och sjukvård, socialtjänst och skola behövde ses över ytterligare. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets hemställan att ge regeringen till känna vad utskottet i denna del anfört.

I detta sammanhang kan vidare nämnas att det av 1981 års polisberedning (Ju 1981:02, PB 81) nyligen framlagda betänkandet SOU 1982:63 Polislag innehåller ett förslag som är ägnat att delvis tillgodose motionärernas önskemål. Enligt 3 § i förslaget åligger det särskilt polisen att fortlöpande samarbeta med myndigheterna inom socialtjänsten och snarast underrätta dessa om förhållanden som bör föranleda någon åtgärd av dem. I andra stycket slås samtidigt fast att andra samhällsorgan skall ge polisen stöd i dess arbete. I motiveringen härtill anförs att denna bestämmelse skall ses som en rekommendation angående den framtida inriktningen.

Resultatet av det av riksdagen begärda utredningsarbetet rörande sekretessreglerna bör enligt utskottets mening avvaktas innan riksdagen har anledning att överväga ytterligare ändringar i socialtjänstlagen. Utskottet vill emellertid i likhet med motionärerna betona vikten av att socialtjänsten redan nu tar till vara de möjligheter till samarbete med polisen som finns bl. a. när det gäller den allmänt förebyggande verksamheten.

Med hänsyn till det anförda bör motion 1981/82:2042 f. n. inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *hjälp till våldsoffer*
   att riksdagen avslår motion 1981/82:665 och motion 1981/82:873,
2. beträffande *åtgärder för att förbättra ungdomens situation*
   att riksdagen avslår motion 1981/82:964,
3. beträffande *samarbetsskyldighet mot polisen*
   att riksdagen avslår motion 1981/82:2042.

Stockholm den 8 februari 1983

På socialutskottets vägnar
INGEMAR ELIASSON

Närvarande: Ingemar Eliasson (fp), Evert Svensson (s), Göte Jonsson (m), John Johnsson (s), Kjell Nilsson (s), Blenda Littmarck (m), Stig Alftin (s), Lilly Bergander (s), Ann-Cathrine Haglund (m), Maria Lagergren (s), Anita Persson (s), Ingvar Eriksson (m), Inga Lantz (vpk), Rosa Östh (c) och Karin Israelsson (c).

Reservationer

1. beträffande *åtgärder för att förbättra ungdomens situation*
av Inga Lantz (vpk) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Utskottet vill vidare" och slutar med "avstyrks" bort ha följande lydelse:

Man kan således konstatera att ungdomsfrågorna är föremål för uppmärksamhet på olika håll. Bilden är emellertid splittrad. Det krävs en samordning av aktiviteterna på olika områden och en samlad insats för att förbättra ungdomens situation. Utskottet ansluter sig därför till förslaget i motion 1981/82:964 om ett samlat åtgärdsprogram. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under mom. 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *åtgärder för att förbättra ungdomens situation*
att riksdagen med anledning av motion 1981/82:964 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. beträffande *samarbetsskyldighet mot polisen*
av Göte Jonsson, Blenda Littmarck, Ann-Cathrine Haglund och Ingvar Eriksson (alla m) som anser

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Resultatet av" och slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i motion 1981/82:2018 anförda meningen att förbättrad samverkan mellan de socialvårdande myndigheterna och polisen skulle vara av betydande värde. Hjälpande och social verksamhet utgör en väsentlig del av polisens arbete. Här finns naturliga beröringspunkter och gemensamma uppgifter. Men också kampen mot narkotikan borde – som också särskilt betonas i motionen – bli mer av en för de sociala myndigheterna och polisen gemensam angelägenhet, allrahelst som narkotikamissbruket är ett stort och ökande ungdomsproblem.

Utskottet anser att – för socialtjänstens vidkommande – lagreglering av den här förordade samverkan bör övervägas. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion 1981/82:2042 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under mom. 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *samarbetsskyldighet mot polisen*
att riksdagen med anledning av motion 1981/82:2042 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

minab/gotab Stockholm 1983 73241